

Et kala ära ei sureks, peab ta vees elama. Et meremees merehaigeks ei jääks, peab ta merel olema.

Pisikesi noppeid Uku Randmaa reisiblogist

Iga unistuse täitumine tundub alguses võimatu. Kuid uskuge mu sõbrad - unistused on selleks et nende poole püüelda. Läbi nende püüdluste püstitatakse eesmärgid ja kui on piisavalt tahtejõudu, füüsilisi eeldusi, tarkust, õnne ja tervist - need täituvad. Need pildid on tehtud 70`ndate alguses Pärnu Jahtklubis. Võib öelda, et minu reis algas sealt.

Mõte minna purjetama ümber maailma on olnud unistuseks juba nii kaua aega, et kes selle mõtteidu tähtsust enam mäletab. Reaalsemaks muutus see mõte aga 2007 aastal, kus hakkasin vaikselt otsima jahti, millega saaksin sõbraks ka millega mööda suuremaid meresid seilata.

Selle reisi mõte ei ole kunagi olnud populaarsust taotlema. See on olnud rohkem nagu minu enda sisemine Ultima Thule. Tahan leida iseend ja korrastada mõtteid. Leida vastuseid või küsida uusi küsimusi... Panna proovile oma oskused ja teadmised. Ning muidugi, tahan midagi ka ära teha. Midagi sellist mis ei ole seiklus peale tööd kohalikus supermarketis, leiba, piima ja õlut ostes.

Ettevalmistus. Seda nagu polnudki. Lihtsalt rebisin ennast lahti igapäeva kohustustest (loe jamast), selleks, et astuda pikk samm teadmatuses suunas. Olen lugenud autoriteetide raamatuid, kuidas nemad valmistusid. Chichester, Lennuki meeskond, kapten Hillar Kuk...Merivokko. Aastaid! Piltlikult öeldes alustati purjeka projekteerimisest ja emapuu otsimisest metsast. (Chichester lasi projekteerida oma näpunäidete järgi puidust jahti ja ehitada see Iirimaal, Saarsoo ja toetajad tellisid spetsiaalselt reisiks kohandatud Fingulfi soomest, sisustus tehti Saaremaal, Hillar ehitas ise Soomes oma jahti, Merivokko vana küsis Rautaruukist hunniku terast ja keevitas ise.) Mina seevastu läksin päev enne reisi Selverisse, ostsin tuhande kroonise eest konserve ja ploki õlut. Rohkem ei viitsinud tassida. Päeval tegin kõned armsale emale ja mammale. Rääkisin skypees noorima tütre Eleriga. Öhtul sain rääkida paar sõna trenni tõttava vanima poja Randoga. Rasmus ja Merili tulid mind jahtklubisse saatma. Kallistasime, tegime mõned pildid ja lükkasingi käigu sisse, et kiil madalast sadama mudast lahti rebida. Loomulikult olen ma valmistunud aga rohkem vaimselt. Samuti olen pikalt planeerinud perega seotud kohustuste üleandmist, delegerimist ja jagamist. Siinkohal pean ütlema suured tänusõnad Merilile ja Elerile, kes asendavad mind mu

praeguses maises elus. Just selline lahkumine nagu ma olen unistanud ja ettekujutanud. Ei mingit pidulikkust ega hardaid sõnu. Lihtsalt minek.

1. reis Ring peale Islandile!

2. päev Söögiisu ei ole. Mõtlen oma mõtteid. Kodused kallikesed hoiavad mu meeled enda juures. Tuletan endale meelde, et täna on 2. päev. Kirun ennast, et mis ma siis peale hakkam kui olen kuu aega kodust kaugemal?

Miks ma üksinda sõidan? Kas igav ei ole? Mulle meeldib. Igav on küll mõnikord. Aga ka suure seltskonnaga on mõnikord igav. Igatahes parem üksinda, kui seltskonnaga kes üle viskab. Arvan, et see sobib minule. Olen nagu kass kes kõnnib omapead.

Meenuvad kapten Kuke õpetussõnad, et ei tohi ennast meresõiduga ära tappa, tuleb võtta mõnuga ja aegapidi. Kui kohustuseks muutub, on midagi mäda ja võib kuskilt käriseb hakata.

Kui ei oleks kallite laste nägemise ja kaisutamise igatsust, ütleks, et elu on väga ilus

Island- kaugeim põhjanurk! Usun, et see maailma nurk oma karmi iluga ei meelita kedagi siia. Eriti inimele. Lausa asustamata on Loodenurk, kuhu ma hommikupoole ööd loodan jõuda. See on vastu Gröönimaa, kuhu käib külm arktiline hoovus. Ka praegu on mul kõik riided seljas, mis vähegi mahuvad. Gröönimaa, muide peaks paistma ilusa ilma korral sealt. Omal praegu küll huvi puudub. Ka ei tea täpseid jääolusid. Tahaks juba sooja. Inimene on ikka imelik olevus küll- tahab just seda, mida parasjagu ei ole. Järjest enam hakkab meeldima mõte, et Loode nurgas teen väikse ankrupaatuse ja teen mõned inimjäljed sinna asustamata nurgale. Loodan, et seal merilõvisid ei ole. Neid peab vist kartma.

Tegelesin laeva töödega. Nagu vanasõna ütleb, enne lõppeb pörgus tuli kui purjelaevas töö...

Juhin blogi lugeja tähelepanu, et jahi pardal on käimas üks tore ennustusmäng. Nimelt külmkapis, mis on juba pikemat aega soekapp olnud, on konservidel sildid ära tulnud. Nii et tore ja huvitav! Iga kord, kui uue karbi lahti teed, märkad üllatusega, mis seal sees on

Täna tegi linnas päris nalja, kui baari pukid tahtsid mulle külge haakida ja kaasa tulla. Nimelt, kinnises ruumis on väikesed tasakaalu häired. See eest suurel merel jälle ei ole merehaigust. Kas sellist vahepealset olekut ei olegi, et merepeal ei iiveldaks, ja väikses ruumis seinad ei liiguks?

Meresõit ja eriti üksi on päris väsitav ja stressav. Kes ei usu, võtke purjekas ja kihutage näiteks üksinda Tallinnast Pärnusse. See on ca 120 miili, seal keerake ots ümber ja kohe tagasi- siis võiksite arutama hakata, et mis tänapäeval viga... nüüd on GPS-id, automaatroolid...Loodus on loodus ja temaga silmitsi olla, püüda mõista tema kavatsusi ning siis oma plaane nende järgi realiseerida- see ei ole kerge. Küll aga huvitav.

Nii siis... kogu mu seiklus kestis 53 päeva. Küllastasin 29 erinevat sadamat. Jätsin kiilu alla üle 5000 vintet meremiili. Suurim püsikiirus 15,3 sõlme. Tugevaim pugi 25 m/sek. Panin põlema 63 000 Eesti krooni, mis iga sendini põles ereda, meelde jääva leegiga. Ei suitsu ei vingu.

2 reis. Üle Atlandi

Inimeste võimed on erinevad. Mina tunnen, et olen tänase vedelemispäeva ära teeninud. Kuigi tundub, et vee peal purjetades nagu midagi eriti ei teegi, on see väga väsitav. Ma ei räägi isegi füüsilisest väsimusest, kus keha on kogu aeg töös, püüdes säilitada tasakaalu vaid väsimusest, sest kogu aeg oled valves ja vahis- pinges seisundis. Harva on selliseid hetki, kus sa ei mõtle erinevaid tulevikuhetki läbi, või ei navigeeri.

Kui Eestis kipub tihti siht silme eest kaduma. Kõik oli nagu üks suur vine või nagu naljahambad ütlevad- MURE. Siis siin on võimalik leida aega iseendaga olla. Ümbritsev keskkond ei tiri sind rentlisse argiste murede juurde. Minu hea enesetunde teine põhjus on ka see, et sain skaipida oma kallitele kodustele. Teadmine, et kodus on kõik korras on kõige tähtsam südamerahu leidmiseks.

See on nagu elu isegi, iga hetk on nauditav, kui seda hetke just halli silmaga maha ei möluta. Ja kui süda on lahti.

Olen nagu Laika sputnikus, kes on unustatud kosmosesse tiirlema (kus ma seda võrdlust lugenud olen? Tundub tuttav olema).Vahin välja, neid otsata laineid ega mõista, mis on minu roll nende vahel. Kas nii minnaksegi hulluks?

Tihti on hommikuti tekil üks või kaks lendkala. Alguses sättisin neid konksu otsa, pannes jahi taha lohisema. Lootsin, et mõni suurem purikas õnge tuleks. Muidugi naersid suured kalad vee all, kõhud krampis selliseid lendkalu, kes ei lenda. Ise mõtlesin, kui loll mõtlemine mul on. Neeger sööks kala ära ja laseks laulu, valge mees üritab õnnega püüda suuremat õnne. Eile praadisin kaks kala ära ja sain vähemalt päev otsa söönuks. Vat nii moodi me saamegi iga päevaga targemaks. Natukese haaval.

Tunnen, et ta hiilib ringi. Käib vööris, kui ma seal otsi kontrollin, käib masti juures, kui falle pingutan, isegi kui hommikust lendkala käin poordi pealt vette viskamas, tunnen tema hingust kuklas. Söök on maitsetu. Raamatust ei leia pidet. Veinigi jätan joomata. See on vana Hall, kes mind igal pool jälgib. Veel ei ole ta mu sees. Ikka leian igasuguseid põhjusi tast kaugemale minna... aga ta on lähedal ja ta hingeõhk haiseb. Küllap jäi peatus Saint Helenal liiga lühikeseks. Küllap ei jõudnud soov veteavarustele purjetada veel piisavalt tugevaks kasvada. Või hoopis kodu lähenemine teeb mind nõgaks? Igatahes, tunnen, et masendus ei ole minust kaugel. Jahis on kõik korras. Jätkub kütust, jätkub vett ja toitu. Ööpäevased läbisõidudki on 145- 150 miilised. Tuul tuleb otse kui läbi filtrite- 12-20 knotsi. Lainegi ei ole tappev aga... Laste nägemise igatsus on nii suur, et ...

Üritan ennast tugevaks mõelda, selgitades, endale, et raskusi on veel ees palju. Nendeks peab valmis olema! Peab tugev olema! Kõigepealt tuulevaikuse tsoon ekvaatoril. See võib osutada päris pikaks. Kas kütust jätkub? Peale seda tuleb taluda tihedat tihttuult ja mitte vähe. Enne Cape Verdet muutuvad aga tuuled ebapüsivateks ja võib mürtsugi teha...

Kõige raskem aga ka kõige tähtsam on soolo purjetamise juures tundeid enda sees juhtida. Küllap see ongi kõige suurem vahe meeskonnaga purjetamise ja soolo projekti vahel. Meeskonnaga sõites peab meeskonda juhtima, üksi sõites iseennast. Mõnikord on see kuradima raske, kui Suur Hall sul kukla taga lehkab.

Olen aeg ajalt mõne õpetussõna jaganud tulevastele maailma ränduritele. Täna siis selline lugu:

Kuidas juua külma õllet, kui kapten on kuradima kitsi ja on külmkapi elektri kokkuhoiuks välja lülitanud (nagu juhtus jahtlaev Temptationi peal), ise aga oled ekvaatori lähedal või muidu mõnes kuumas, janutama ajavas kohas?

Väga lihtne! Otsi üks sokk. Kõige parema tulemuse annab pikk ja valge. Soovitatavalt- puhas. Kasta mereveega märjaks. Pista õlle purk sisse ja riputa tuule kätte, kus oleks ka vari. Ekvaatoril on sellist kohta raske leida aga üks õige purjetaja on väga leidlik! Naudi väikeste lonksudega. Vahe on märgatav!

Sakib täiega!!! Olen kõik võimalused järgi proovinud aga looduseaduste vastu nähtavasti ei saa. Kui tuul on vastu siis on ta vastu... Kõik on vastu: tuul, laine, hoovus...!!!

Kui nüüd küsida, et milline oli reisu kõige raskem lõik, siis tuleb vist vastata, et see sama saba lõpp ongi. Ekvatoriaalsest tuulevaikuse vööndist siiani. Igal juhul on need kannatused kõige paremini meeles. On ju inimese aju nii ehitatud, et halb kipub kiiresti ununema (tegelikult kui järgi mõelda, siis Torrese väinas oli veel raskem). Praegu ei ole küll tormi ega 25 meetriseid laineid. On vaid kakskümmend knotsi aga see on otse ninna. See teeb sõidu nii kuradima raskeks! Jaht rapub ja viskleb lainetes, nii et kardan tekile minna, muidu näen mõnda purunenud jahi osa jälle. Üleeile purunes foka soodi plokk, mis asub mastis. Täna aretasin ajutise süsteemi. Üks kroodi latt on jälle puru ja nagu sellest veel vähe! Jaht ja eriti purjed on punased! Alguses ehmatasin ära, kui mõtlesin, et mingi arusaamatu rooste aga ei... kõrbe liiva tolm ulatub siia maani.

12.01.2012 Ring on täis!!!

Juuhhei ja jabadabaduu!!!

Hommikul kell seitse otsad kinni Mindelo jahtklubi kais. Ära tegin!!!

Maakera on siiski ümmargune!

Võtsime Vanaga punnsootäied head. Pobises habemesse, ütles, et ta ei saa iga soovija järgi iga kord tuule suunda muuta. Mõnikord võivad kraanid segi minna ja juhtub nagu too kord 300 aastat tagasi, kui golfi hoovus enam Greenlandi alla enam ei sõitnud vaid võttis uue suuna Norra rannikule. Aga ta saab mõnele hädalisemale korra funki vähemaks võtta. Nagu see kordki. Tänu talle! Lõpus tuli küll mootori tunde juurde aga see eest oli tore sõit tähtede ja Kuu seltsis.

Raadiost tuleb mõnus musa. Nagu ei tahagi magada. Meeled on nii äreval.

Kui ütled: Cabo Verde, käivitab minu aju vasakpoolsetes tundepoolkerades biovoolu, mis toob kõrvusse hea kitarrimuusika. See on tõesti siin maailma tasemel!. Võtame kas või funana või batuque akustilised meloodiad, milles on väheke Portugali, Brasilia ja Aafrika mõjutusi. Kindlasti tuleb meelde ka Cesaria Evoia. Igas lugupeetud söömakohas mängib õhtuti keegi. Reeglina ühe või kahe mehe bänd hakkab mängima kell kaheksa õhtul, kui on päevatööd tehtud ja õues juba pime. Ja mitte haltuurat, pikkade pausidega, vaid tõsimeelselt, hingele ja kuni rahvas püsib. Minu lemmik kohaks on muidugi Sailorbar. Paar pikka sammu jahtklubist. See on selline maja, kus kunagi, sajandeid tagasi oli katus. Nüüd seda muidugi ei ole, ei ole jälgegi. Seinud katavad purjetajate poolt toodud erinevad lipud ja T-särgid. Mõned on siinse tuule ja päikese käes vedelemises minetanud ka oma teise uuesti sünni. Baari leti kohale on aretatud käepäraste vahenditega bambusest punutud matid. Siin ju vihma sajab nii harva, et püsiehitist ei ole vaja! Ja mittemillegi millegigi tegemine on siinsetel meestel kättesaadav. Mõni kord ei jõua ära imestada, kui leidlikud võivad inimesed olla!

Nii oligi. Lained kloppisid mu siniseks. Neli päeva kestis pidev tramburaj, ilma ühegi peatuseta. Jaht täitus soolase veega nii seest kui väljast. Lained rullusid vallidena üle teki. Ise kannatasin kolm päeva isutuse all. Tegelikult küll sõin ära kolm õuna ja ühe apelsini. Neljandal tegin hiinakad, millest suutsin vaid pool ära süüa. Vastutuule tõttu olin sunnitud Nordi kurssi hoidma. Nüüd, kuus päeva peale rasket kannatamist ning võitlemist, on litter möödunud aga ma olen 450 miili endiselt Palmasest, ehk siis täpselt poole tee peal, kuigi 800 miili (pole paha saavutus) on selja taga. Tuul endiselt otse ninna. Õnneks küll 15 sõlme. Purjetaja jaoks tähendab see seda, et teed tööd, sätid purjeid, pingutad nii füüsiliselt kui vaimselt ja ööpäevase pingutuse diplom järgmise päeva hommikul on ...30 miili kodu poole. Raske! Raske! Raske! Kõige tipuks purunes ka mu foka. Kõigepealt sai tuul küüne taha ahtriliigiile. Nägin küll aga teha ei saa ju midagi. Kui see oli tuulepoistel terves pikkuses üles harutatud ja tilpnes ahtristaagi küljes nagu hiigelviirg, kärises ka puri ise esimese kolmandiku pealt. Foka on põhiline abiline tihttuulega sõidus. Kes purjeteooriat teab, mõikab, millest ma räägin. Edasiviiv jõud tekitatakse purje kaardus pindadel, tuule erineva kiirendusega. Foka võimendab seda jõudu nii nimetatud purjedüüsis. Vot seda düüsi mul enam ei ole. Praktikas tähendab see seda, et kui muidu sõidab hästi trimmitud purjekas 30- 40 kraadi vastutuulest allapoole. Suure lainega, nagu siin ookeani peal, ehk 40-45 kraadi. Mina saan sõita 50-60 kraadi tuulde, ehk siis minu kursi nurk vastu tuult sõites on 120 kraadi. Nagu sellest veel vähe oleks! Peale selle hakkas rooli automaadi elektroonika tõrkuma ja kõige lõpuks on ka rooli mehhanismis kuskil mingid kriginad ja kõrinad. Nagu sellest veel ei piisaks! Kuskil võõris käib lainega mingi tohutu prõmmimine, mille päritolu ma ei suutnud ka Cabo Verde etapil avastada. See kõik on nii frustreriv! Kui kunagi varem rääkisin Suurest Hallist, mis mind mõnikord luuras, siis nüüd olen lihtsalt apaatne. Tean, et ei tohi! Tean, et see on ohtlik! Tean, et ainult 450 miili on veel jäänud pingutada aga... kogu mahl on minust välja pigistatud ja teha pole midagi. Ainus, mis mind veel tegevuses hoiab, on teadmine, et nelja päeva pärast olen ehk kohal.

See oli siis 10 detsember, aasta ja üks kuu tagasi, kui andsin Cape Verde saarestiku (mõnel pool Eesti keelsetes ürikutes ka Rohelise Neeme Saared) Saint Vicent-i saare Mindelo sadamas kaiotsad. Siis võtsin kursi Läände. Täna tulen Lõunast. 42 miili on veel sõita. Selja taga on 25295 märga meremiili. Punane päike tegi oma voodi hallidesse loojangu pilvedesse. Mõni hetk veel ja välja ilmuvad tähed. Kuu alles ringutab horisondi taga. Tema saabub nagu Päikegi Idast peale paari tunnist pimedust, nagu rõhutades oma tähtsust. Ka planeedid Venus ja Saturn on täna taeva lavale astumas. Olen juba harjunud, et plaani kuidas plaanid- kõik läheb ikka nii nagu läheb. Vähemalt mere peal kehtivad Murphi seadused vaieldamatult. Tundub, et sadamasse sõit saab olema hommikupoole ööd. Tähelepanelik lugeja mäletab ehk minu esimesest saabumisest siia sadamasse, et kursid viisid vägisi tänavatele, kuna kaart ja GPS koordinaadid ei ühti. See teeb ka sel korral öise sissemineku raskeks aga loodan hakkama saada. Kui jamaks läheb, lasen konksu sisse ja ootan hommikut sadamasuus.

Nii siis- aasta ja üks kuu võtab Eesti üksi purjetajal aega, et meie emakesele Maale ring peale sõita purjekaga. Selle sisse mahtus kaks korda jahi välja tõstmist hooldus töödeks. Kumbki kord umbes kuu ja korra kodus tervist parandamas käimist. Mõni ütleb, et ähh, Soome ja Rootsi penskarid sõidavad, ümber maakera, kah mul asi! Tegelikult nii see päris ei ole. Kõik sõidavad oma radu mööda, omas tempos, endale sobiva ajaga. Näidake mulle mõnda pensionääri, kes oleks aastaga ringi peale teinud! Selleks läheb üksjagu pusimist vaja.

Jah, rekordite raamatusse mul asja pole- ma ei sõitnud kõige kiiremini (praegune rekord on Elen McArthuri käes. See vapper neiu sõitis 71 päevaga 22,9 m pikkuse trimaraniga. !!!). Ma ei sõitnud kõige väiksema jahiga (rekordit hoiab prantslane Bravo Alessandro Di Benedetto oma Mini 6,5 m, aega võttis 268 päeva 19 tundi, selle sisse mahtus ka purunenud masti asemele uue leiutamine. Üksi, merel!) Muide Robin Knox Johnston sõitis oma kuulsal Suhailil 303 päevaga 1969 aastal ja sai kuningannalt sööri tiitli sellise kangelasteo eest. Tõele au andes olid nad kõik nii tegijad. Ma ei ole kõige noorem ega ka vist kõige pikem... aga sel pole mingit tähtsust. Mina sõitsin oma sõitu. See oli minu väljakutse iseenesele. Minu võistlus iseendaga. Minu Mount Everest. See oli minu unistus. Ja nüüd võin öelda, et see täitus!

Tänud heale Vanale, kes mind kõige halva eest hoidis! Tänud kodustele, kes aitasid mu vaimu üleval hoida! Tänud sõpradele, kes mõnikord võtsid napsu nende terviseks kes kaugel, tormisel merel ja hea sõnaga meenutasid, helistasid või messasid! Tänud Sullegi, hea blogi lugeja, need biovoolud, mis Sina teele saatsid olid tuulele tubliks lisaks.

Mis tunded mind valdavad? Ma olen õnnelik!

Uku Randmaa. Eesti mees üksinda ümber maailma.

